

YAPI DENETİM KANUNU VE 3194 SAYILI KANUN TASLAĞI

İlhan METİN

Elektrik Mühendisleri Odası
Antalya Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından 19 Nisan 2013 tarihinde TMMOB'ye iletilen **“Yapı Denetimi Hakkında Kanun Tasarısı Taslağı” ile “3194 Sayılı İmar Kanunu ile Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı”** üzerinde yaptığımız değerlendirmelerde;

Bu taslakların, Bakanlığın bundan önce 12 Nisan 2012 sayılı yazısı ile TMMOB'den görüş istediği Yapı Denetimi Kanun Tasarısı ve İmar Kanunu ile birlikte toplam 12 kanunda değişiklik öngören “torba kanun taslağı” ve Bakanlıkça iletilmemesine karşın Kasım 2013 tarihinde kamuoyuna yansıyan “torba kanun taslağı” ile aynı yaklaşımda hazırlandığı ve hatta söz konusu iki taslağın tekrar bir arada ele alınarak kısmi değişikliklerle gündeme getirilmiş hali olduğu anlaşılmıştır.

Bundan önce gündeme gelen taslaklara ilişkin değerlendirme, görüşlerimiz ve önerilerimiz gerek Bakanlık, gerekse kamuoyu ile paylaşılmıştır. Ancak son gelen iki kanun tasarısı taslağının -aslında bakanlıkça hazırlanan önceki torba kanun taslaklarının ikiye ayrılması ile elde edilen iki taslağın- hazırlanış gerekçelerinin öncekilerden hiç de farklı olmadığı; yaklaşık bir yıllık süreçte, TMMOB ve EMO nun görüş ve önerilerinin değerlendirilmediği, başından itibaren aynı anlayışın ısrarla devam ettirildiği açıkça görülmektedir.

Taslak mühendislik ve mimarlık hizmet alanını düzenlerken, yönetim ilkesine aykırı olarak hazırlanış yöntemiyle, usul yönünden hukuka ve demokratik katılım ilkelerine aykırıdır. Bakanlıkça izlenen yöntemde demokratik katılım ilkesi yok sayıldığına göre, bu tutumun gerekçesi olsa olsa Birliğimizin ve bağlı odalarımızın ya esasa ilişkin bir fikir üretemeyeceği ya da fikirlerinin bir öneminin olmadığına ön kabulü olsa gerekir. Her iki kabulün de demokratik esaslara göre yönetilen bir sistemde yeri olmayacağı malumdur.

Taslaklar, mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin icra koşullarını tümünden değiştiren, bir mühendis ve mimarın bir sermaye şirketi dışında serbest olarak çalışma olanağını neredeyse tümünden ortadan kaldıran, sistemde görev alacak mimar, mühendis ve plançıların özlük ve mesleki haklarını göz önünde bulundurmeyen, yapı üretim ve denetim sürecindeki mühendislik ve mimarlık projeleri arasındaki bağı koparan bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle, basit bir değişiklik algısı yaratılması doğru bir yaklaşım değildir.

Yasalar, toplumsal ihtiyaç haline gelen sorunlara yanıt vermek üzere objektif tespitler üzerine gerekçelendirilir. Oysa söz konusu taslaklar objektif tespitler üzerine kurgulanmamış, ancak proje ve kamusal denetim hizmetinin sermaye şirketlerine pazar olarak sunumuna yönelik olarak düzenlenmiştir.

Taslağın kimi düzenlemelerinin; objektif olmayan gerekçeye dahi uygun düzenlemeleri içermediği görülmektedir. Taslakta ve gerekçesinde kullanılan dil ve bazı teknik ifadeler ve çelişkiler de bu taslağın sipariş üzerine kaleme alındığını; asıl maksadının, ekonomik politikasını kentsel rant üzerine, kamusal ve özerk olması gereken her alanın özelleştirilmesine ve yatırımcının kârını arttıracak şekilde hizmet verir hale getirilmesine odaklanmış olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ekonomik kriz ve açmazlarına kısa vadeli çözümler bulabilmek adına ilgi sahasına giren her alanı hiçbir kurum ve kural tanımadan düzenlemeye çalışıldığı görülmektedir.

Yasaların çıkarılma amacının kamu ihtiyacı ve kamu yararı olduğu aşıkârken, bu taslağın yasallaşması halinde, sermaye şirketlerinin kâr taleplerine hizmet edeceği açıkça anlaşılmaktadır.

Daha önceki değerlendirmelerimizde belirttiğimiz gibi görüş istenen bu taslakların da öncekilerde olduğu gibi; Bakanlığın 2010-2023 yılları için öngörülen KENTGES Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı'na dahi aykırı olarak; **“Türkiye'deki mühendislik ve mimarlık hizmetlerinin başarısız olduğu, kurulacak teknik müşavirlik**

YAPI DENETİM KANUNU VE 3194 SAYILI KANUN TASLAĞI

kuruluşları ile bu başarısızlığın önüne geçilebileceği, yatırımcının önündeki engellerin kaldırılması” şeklinde ifade bulan yaklaşım doğrultusunda hazırlandığı; taslağın, kentsel dönüşümü gerçekleştirmek için tüm engelleri bertaraf etme amacını güttüğü; aynı zamanda doğal, kültürel mirası da göz ardı ederek sektörü **“piyasa ilişkileri”** çerçevesinde yeniden kurgulayan, maksimum **“imar rantı odaklı”** düzenlemeleri içerdiği gözden kaçmamaktadır.

Yapı üretim ve denetim sürecinde mimar ve mühendisleri etkisizleştirerek, her ölçekte plan, proje - yapı üretim ve denetimini sermaye şirketi olan müşavirlik firmalarına bırakan; mühendis, mimar, şehir plancıları teknik müşavirlik kuruluşlarının taşeronu şeklinde çalıştıracak, ücretli çalışanları ise tüm özlük ve sosyal haklardan yoksun bırakacak bir yaklaşımla hazırlanan taslak; aynı zamanda yerel yönetimler ve meslek odalarını sürecin dışında tutarak, tüm yetkileri merkezde toplayan bir yaklaşım sergilemektedir.

Yapı denetimi sistemini bir bütün olarak ele alan ve sorunlara yönelik çözüm önerilerimizi içeren raporlarımız birçok defa Bakanlığa iletilmiş olmasına karşın, bugüne kadar, gerek yasada, gerek yönetmelik düzenlemelerinde yapılan değişikliklerin TMMOB ve bağlı Odaların değerlendirme kriterleri ve önerileri dikkate alınmadan hazırlanmakta olduğu görülmektedir.

Bakanlıkça görüş almak üzere iletilen diğer taslağın ise İmar Kanunu ile birlikte 7 kanunda değişiklik öngördüğü ve 44 maddeden oluşan bir **“torba kanun”** niteliğinde olduğu görülmektedir.

Bu taslak ile **“Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun”**un uygulanmasıyla başlatılan sürecin, eksik kalan parçalarının tamamlanmasının hedeflendiği; yerinden yönetim organlarının saf dışı bırakılarak, sürecin tüm denetiminin 644 sayılı KHK ile zaten olağanüstü yetkilerle donatılan Bakanlık tarafından yürütülmesinin amaçlandığı açıkça okunmaktadır.

Bu değişikliklere bakıldığında bilimsel ve teknik bir bakış açısından uzaklaşılarak, hukuk dışı bir yaklaşımla kalan son doğal alanlar, kıyı alanları, meralar, tarım alanları da koruma kapsamı sınırlarından çıkarılarak ya da yapılaşmaya açılarak talan edilmektedir. Taslakta öngörülen değişiklikler ile, anılan düzenlemeler eliyle yerel yönetimlerin elinden alınan imar yetkilerine bir müdahale daha yapılarak planlama kademeleri, planlama ilkeleri göz ardı edilmektedir. Yine tarım alanlarının tarım dışı kullanıma açılması kolaylaştırılmakta, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu hükümleri göz ardı edilmektedir.

Diğer taraftan **“Yapı Denetim Kanunu Tasarısı Taslağı”** ile paralel ele alındığı görülen; yapı üretim ve denetimi ile yapı ruhsatı verilmesine ilişkin düzenlemelerde, kamu eliyle

yapılması gereken hizmetlerin özelleştirildiği; belli gruplara çıkar sağlayacak değişiklikler öngörüldüğü; mimarlık, mühendislik disiplinlerinin hizmetlerinin niteliğinin göz ardı edildiği; uluslararası sözleşmelerle ve Anayasa ile güvence altında olan telif haklarının ortadan kaldırılmaya çalışıldığı; yine Anayasa ile teminat altında olan mülkiyet hakkının dahi ortadan kaldırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Ayrıca bu durum, bütün ulusal ve uluslararası belge ve araştırmalarla, merkezi ve yerel yönetimler tarafından düzenlenen şuralarla, özellikle de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın sitesinde hala yayınlanmakta bulunan 2010-2023 yılları için ön görülen Kentges Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı ile kesinlik kazanmıştır.

“... Ülkemiz içinde bütün yerleşmelerdeki sorunların nedeninin ülkemizdeki mimarlık ve mühendislik hizmetlerine dair müşavirlik sisteminin sağlıklı bir şekilde kurulamamasından kaynaklandığı” gibi bir gerekçe sonucu ülkemizdeki kamu ve özel alanda yürütülen bütün mühendislik ve mimarlık eyleminin sermaye şirketlerinin emrine bırakılması; öncelikle Bakanlığın bu taslağı oluştururken **kendi araştırmaları ve strateji belgelerinde bahsedilen görüşleriyle çeliştiğini göstermektedir.**

Bütün tarihsel geçmişe, dünyadaki gelişmelere, evrensel meslek kuram ve kurallarına aykırı olarak; ülke mühendis ve mimarlarını yok sayıp, mühendislik ve mimarlık hizmetlerini sermaye şirketlerine teslim eden, mimar, mühendis ve plancıların telif haklarını yok eden, ülke kaynaklarını kamu yararını göz ardı edilip denetimsiz şekilde insan unsuru ile ilişkilendirilmeyecek **“marka şehir”**lere heba eden, kamusal hizmet kavramını yok eden, insana, doğaya, tarihe, kültüre ait ne kadar değer var ise bunları ranta araç eden, yerinden yönetim kuruluşlarını demokratik esaslara aykırı olarak merkezi idarenin emrine amade eden bu taslakların yasalasamaması için; **Mesleğimize ve ülkemize sahip çıkacağız!**